

УДК 330.322:658

СКЛАДОВІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ (МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Чумак Л. Ф., к. е. н., доцент (УІПА)

У статті розглянуто та визначено основні проблеми та завдання на шляху досягнення стійкого розвитку підприємств України в умовах сучасності. теоретичні аспекти забезпечення економічної стійкості підприємств в сучасних умовах, досліджено та проаналізовано фактори впливу на стійкий розвиток підприємства, визначено роль та значення особливостей системи сучасного менеджменту підприємства. розглянуті основні принципи забезпечення стійкості підприємства

Ключові слова: розвиток підприємства, стійкий розвиток, економічна стійкість, фактори впливу, механізм управління, рівновага системи, механізм розвитку

СОСТАВЛЯЮЩИЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ (МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)

Чумак Л. Ф., к. э. н., доцент (УИПА)

В статье рассмотрены и определены основные проблемы и задания на пути достижения устойчивого развития предприятий Украины в условиях современности, теоретические аспекты обеспечения экономической устойчивости предприятий в современных условиях. исследованы и проанализированы факторы влияния на устойчивое развитие предприятия, определена роль и значение особенностей системы современного менеджмента предприятия. рассмотренные основные принципы обеспечения устойчивости предприятия

Ключевые слова: развитие предприятия, устойчивое развитие, экономическая устойчивость, факторы влияния, механизм управления, равновесие системы, механизм

COMPONENTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTRPRISES OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS (METHODOLOGICAL ASPECT)

Chumak L. F., Ph.D., associate Professor (UEPA)

The article discusses and identifies the main issues and goals for achieving the sustainable development of enterprises of Ukraine in modern conditions. theoretical aspects of ensuring the economic sustainability of the enterprises in modern conditions. is investigated and analyzed the factors influencing sustainable development of the company, the role and significance of peculiarities of system of modern enterprise management, the basic principles of ensuring sustainability of the enterprise

Keywords: enterprise development, sustainable development, economic sustainability, factors of influence, the management mechanism, the equilibrium of the system, the mechanism

Постановка проблеми. Умови, в яких відбувається діяльність сучасних підприємств України, як ніколи, є надскладними. З одного боку, промисловість не повністю за роки незалежності адаптувалась до ринкових умов, крім того, зовнішні тенденції розвитку економічних відносин, глобальні трансформації подовжують дуже швидко

змінювати зовнішнє оточення, а от тепер, ще додалися проблеми пов'язані з внутрішніми перетвореннями, які потребують радикальних змін у підході до вибору напрямків та шляхів розвитку, які необхідно як можна скоріше подолати на шляху інтеграції до європейського простору. Завдання дуже складне, потребує всебічного аналізу, розробки механізму адаптування до нових умов існування, формування стратегії розвитку підприємств з урахуванням економічних, соціальних та екологічних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Означена проблема привертає інтерес, як багатьох вчених, так і великої кількості практиків. Даним питанням займалися такі відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, як Абалкин Л. В. [1], Аксьонов В. В. [1], Алтухов Ю. П. [1], Міщенко С. П. [5], Телешевская С.М. [6], Васюк Н. В. [4], Бичков О. О. [2], Василенко В. О. [3], Шандова Н. В. [9] та ряд інших авторів.

Однак, ситуація, у промисловості та у зовнішньому її оточенні дуже складна та важка, постійно виникають нові проблеми, які

пов'язані з необхідністю розробки нових та адаптування існуючих механізмів подолання проблеми на шляху стійкого розвитку. Для цього необхідно як можна ретельніше уявляти перешкоди та створювати засоби їх попередження або подолання.

Мета. Метою дослідження є аналіз складових стійкого розвитку промислових підприємств України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття економічної стійкості складне, комплексне, постійно доповнюється та вдосконалюється. Огляд останніх досліджень з проблеми забезпечення економічної стійкості дає змогу трактувати цю економічну категорію як стан підприємства, при якому спостерігається рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, які забезпечують стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення стійкого економічного зростання у тривалій перспективі з урахуванням найважливіших зовнішніх і внутрішніх факторів. Зазвичай економічна стійкість може виглядати як система, представлена на рис.1.

Рис. 1. Система економічної стійкості промислового підприємства [8]

Кожний елемент наведеної системи пов'язано з групою факторів, які мають вплив на формування, адаптацію та розвиток цього елемента.

Під соціально-психологічною стійкістю, як правило, розуміють залежність від людського чинника і пов'язаних з ним управлінських рішень. Соціально-психологічна стійкість характеризується, наприклад, такими показниками, як соціальна та психологічна структура трудового колективу, освіченість працівників, продуктивність праці, та на її стан оказують вплив ціннісні установки, орієнтація працівників, умови праці і побуту та ін.

Організаційно-структурна стійкість - це здатність протистояти негативним впливам зовнішнього середовища та зберігати керованість. До показників, що характеризують організаційно-структурну стійкість відносять ефективність прийнятих рішень, рівень досягнення цілей, рівень відсутності кризового стану та ін., вона знаходиться під впливом таких факторів, як структурно-функціональні норми та факторів зовнішнього середовища.

Частіше, фінансовою стійкістю називають стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Основними показниками, що характеризують фінансову

стійкість є коефіцієнти автономії, фінансової стабільності (власних та позикових коштів), фінансового лівериджу (залежно від довгострокових зобов'язань), забезпеченості власними коштами, фінансової залежності, відношення позикових і власних коштів, маневреності робочого та власного капіталу. Серед внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість можна виділити галузеву належність суб'єкта господарювання; структуру продукції чи послуг, які випускаються підприємством, її частка в загальному платоспроможному попиті; розмір оплаченого статутного капіталу; величину й структуру витрат, їх динаміку порівняно з грошовими доходами; склад майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви, їхній склад і структуру. До зовнішніх факторів впливу відносять економічні умови господарювання; розвиток техніки й технологій; платоспроможний попит споживачів; економічну й фінансово-кредитну політику законодавчої й виконавчої влади України; соціальну й екологічну ситуацію в суспільстві тощо.

Стойкість технічних підсистем розуміється як її здатність працювати в безвідмовному режимі з заданим діапазоном параметрів, характеризується специфічними за кожним підприємством показниками. Оскільки до технічної підсистеми відносять всі основні фонди, оборотні фонди, то до факторів впливу відносять умови використання, ресурсну політику, забезпеченість кадрами потрібної кваліфікації т.і.

Технологічна стійкість - здатність зберігати задані параметри під впливом змін у, наприклад, якості сировини тощо. На технологічну стійкість мають вплив тенденції наукових досліджень, розробки інноваційної продукції та швидкість оновлення тощо.

Екологічна стійкість характеризує здатність не погіршення заданих параметрів взаємодії з навколишнім природним середовищем. До показників екологічної стійкості відносять обсяги дозволених викидів та зливів, показники технічного стану очисних споруд, кількість професійних захворювань на підприємстві та регіоні та ін. Рівень ресурсозбереження на підприємстві, сертифікованість продукції за екологічними параметрами, державна політика у сфері

природокористування оказують вплив на екологічну стійкість.

Інформаційна стійкість пов'язується зі спроможністю інформаційної бази підприємства та обслуговуючої її структури підтримуватись у постійно оновленому стані, своєчасно і достовірно забезпечувати потрібної інформацією всі ланки організаційно-виробничої структури. На інформаційну стійкість має вплив стан підготовки кадрів, захищеність інформаційної бази від небажаного втручання, стан впровадження на підприємстві інноваційних засобів технологічного характеру та ін.

Комерційна стійкість передбачає організацію взаємодії з споживачами і постачальниками щодо вибору варіантів оптимізації товароруху, формування попиту, стимулювання збуту і регулювання поставок матеріально-технічних ресурсів заданої якості, часткою на ринку збуту. До показників комерційної стійкості можна віднести параметри ділової активності, надійності економічних зв'язків, оцінку конкурентного потенціалу компанії та ін. На рівень комерційної стійкості впливають: ринкова ситуація – наявність конкурентів, обрана ними стратегія поведінки, життєва стадія продукту підприємства на ринку, зовнішні економічні фактори, сила конкурентних переваг підприємства та ін.

На досягнення такого рівня стану розвитку підприємства впливає дуже багато факторів. В цілому, всі наведені фактори можна поділити на фактори внутрішнього та зовнішнього впливу (рис. 2, 3).

Більшість факторів середовища, безперечно, є постійно діючими: конкуренція, зміни попиту на товари, викликані зміною стадії життєвого циклу, техніко-технологічні зміни та ін.

Тому підприємство повинно бути стійким, в першу чергу, до впливу постійно діючих факторів [7].

В будь-яких умовах для кожного підприємства особливе значення має визначення цілей, в залежності від яких подальше формується діяльність за кожним напрямком (маркетинг, персонал, матеріальні, інтелектуальні та інформаційні ресурси, виробництво, обґрунтовується обсяг коштів для їх досягнення та джерела фінансування).

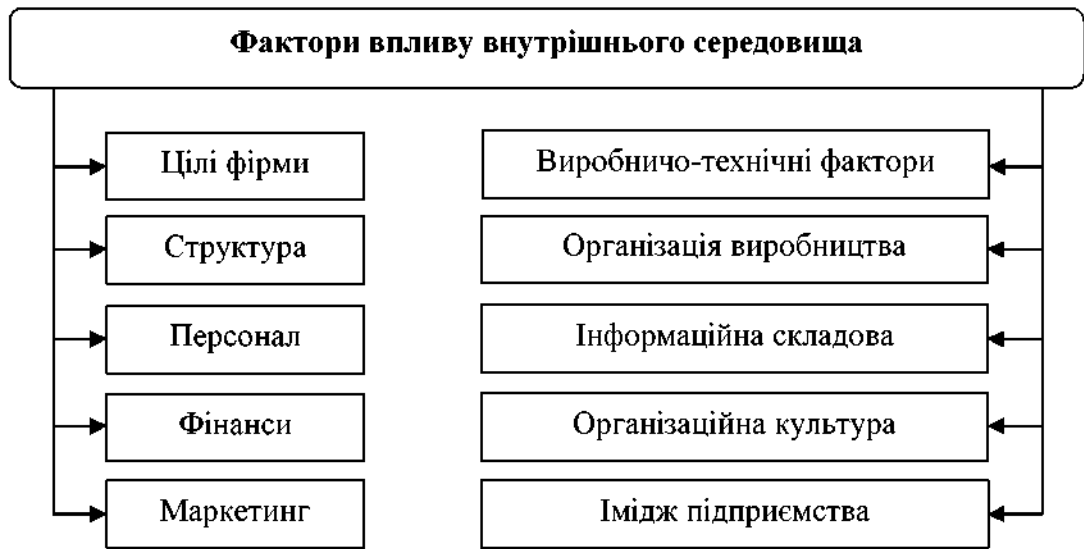

Рис. 2 Фактори внутрішнього середовища, що впливають на економічну стійкість підприємства

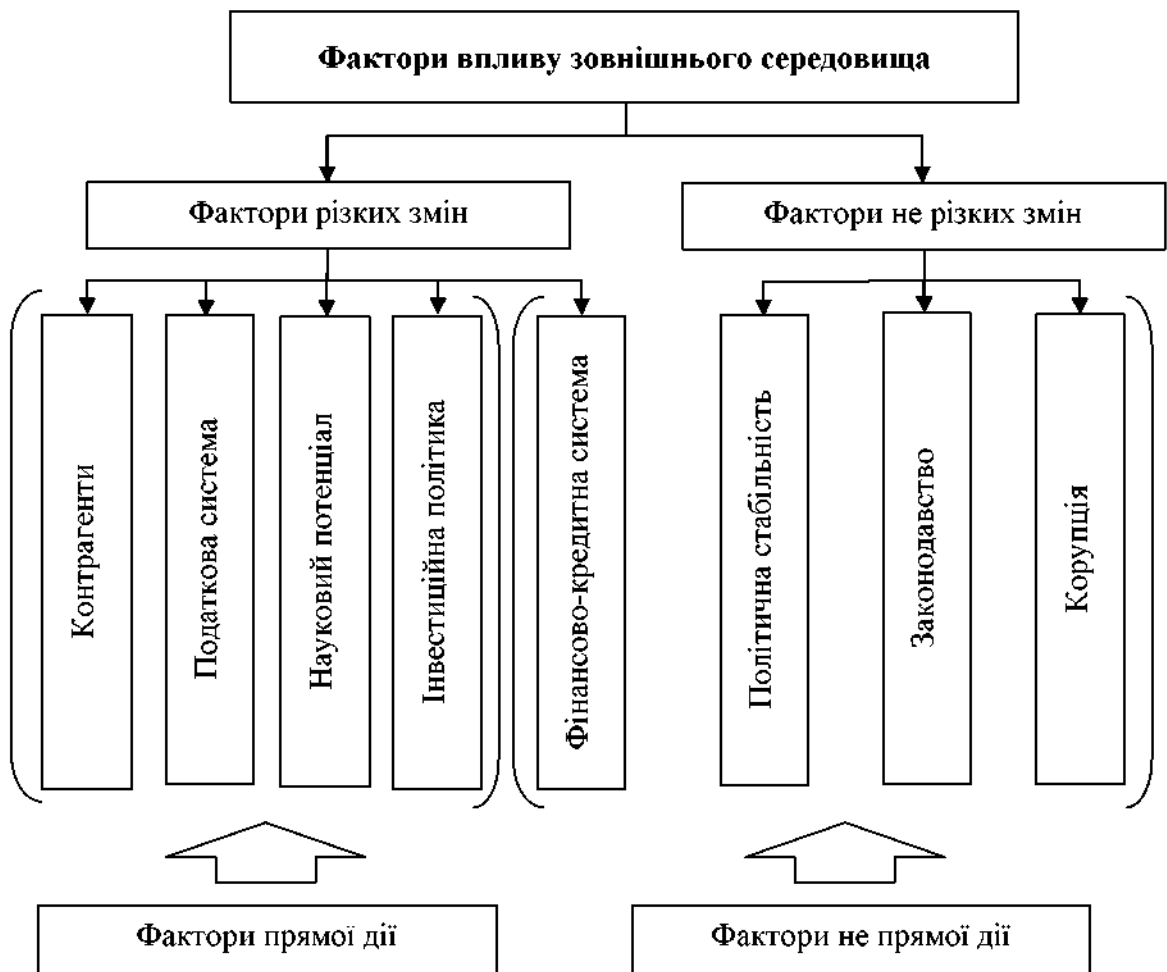

Рис. 3 Фактори зовнішнього середовища, що впливають на економічну стійкість промислового підприємства

Структура – це сукупність зв'язків між функціональними елементами підприємства, яка забезпечує діяльність на потрібному рівні. Оскільки на формування структури має безпосередній вплив система цілей, то вона повинна враховувати особливості також і зовнішніх умов, в яких українські підприємства діють останній час. Виробничо-технічні фактори забезпечують виконання виробничої програми. Актуальним на сьогодні є спроможність адаптації до змін, що стосуються провадження у виробництво інноваційної продукції. Особливо актуальним для вітчизняних підприємств є впровадження сучасних технологій, що потребує значного фінансування. Але без цього неможливо досягнути стійкого розвитку та підтримувати конкурентоспроможність.

Організація виробництва – це система, що дозволяє результативно використовувати персонал, обладнання, предмети роботи, наявні площі і створює умови для того, щоб процес виробництва здійснювався за допомогою найбільш прогресивних прийомів і методів і з найменшими витратами.

На сучасному етапі українські підприємства потребують впровадження маркетингової філософії бізнесу, що дуже тісно пов'язано з забезпеченням підприємства такими кадрами, які не тільки є висококваліфікованими, але ще є спроможними до постійного підвищення професійного рівня та мати світогляд, що спрямовано на задоволення теперішніх та майбутніх потреб споживача. Це потребує формування цілої ефективної мотиваційної системи.

Фінанси – це, в першу чергу, відображення результату діяльності, забезпечення рівноваги між фінансовими ресурсами і фінансовими зобов'язаннями. Досягнення підприємством фінансової стійкості залежить ефективності механізму управління фінансами. Самої актуальною проблемою, пов'язаною з фінансами для вітчизняних підприємств є інвестування, залучення інвестицій.

Інформаційна складова – це сукупність організаційно-технічних засобів, що забезпечують підприємство відповідною своєчасною точною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

Маркетинг умовно можна поділити на дві складові – маркетинг на вході (аналіз ринку, взаємодії з споживачами, поставниками, конкурентами, контактними аудиторіями) та маркетинг на виході (система маркетингових заходів з просування та реалізації готової продукції). Проблемою на шляху досягнення стійкості є подолання перепон щодо створення відносно довгострокових конкурентних переваг.

Формування організаційної культури, створення та підтримка іміджу допомагають скоріше та у повному обсязі досягти поставлених цілей. На шляху до впровадження європейських практик у організацію діяльності сучасних підприємств набуває професійна етика, яка відображає моральну свідомість поведінки і взаємин колег, під впливом специфіки професійної діяльності.

У зовнішньому середовищі відбуваються дуже швидкі зміни. Бажаючі успішно існувати на ринку та досягти стійкості, підприємство має враховувати їх вплив на свою діяльність, оскільки не може керувати йми. Актуальною стає потреба створення можливості в середині підприємства щодо ефективного адаптування до змін у зовнішньому середовищі. Такий зовнішній фактор як податкове законодавство призводить до того, що національний виробник сьогодні платить значну частку обов'язкових податків та платежів. Отже, для зменшення впливу цього фактору на економічну стійкість підприємства необхідно визначення пріоритетних галузей та надання їм реальних податкових пільг і стимулів.

Розвиток та досягнення економічної стійкості тісно пов'язано з зовнішнім інвестиційним фактором, але нині спостерігається згортання інвестиційної активності, відсутність умов для структурно-інноваційної перебудови й технічного переоснащення виробництва. Це дуже велика проблема для сучасних підприємств України, її подолання пов'язано з запровадженням на державному рівні системи страхування інвестиційних ризиків для збільшення інвестицій у промисловість, створенням ефективної державної інвестиційної політики.

Як що прийняти до уваги, що стійкий розвиток підприємства тлумачаться у такий спосіб – система є стійкою, якщо в ній

відбуваються безперервні й прогресивні структурні зміни з метою якнайшвидшої адаптації соціально-економічних систем (СЕС) до середовища, що підвищує їх динамічну стійкість, то виявлення та дослідження взаємозв'язку виробничої системи та зовнішнього середовища дозволяє обґрунтувати формування особливої системи менеджменту. При цьому розвиток управління випереджає розвиток СЕС, що сприяють зростанню суперпотенціалу (синергетичний ефект, спрямований на безперервність внутрішніх прогресивних змін у процесі ціледосягнення організації) організації шляхом зміцнення структуроутворюючих зв'язків вищого рівня, які є більш надійними, ніж аналогічні зв'язки підсистем підпорядкованого рівня [3].

При визначенні сукупності факторів, які складають умови та забезпечують розвиток, а подальше і стійкий розвиток, треба враховувати як окремі фактори впливу, так й зв'язки взаємодії між соціальною, економічною й екологічною складовою стійкого розвитку. При цьому необхідно враховувати, що одна зі сторін у процесі взаємодії може бути провідною, визначальною, а інша – похідною, обумовленою, при однаковій важливості кожної складової. Виходячи із цього, можна зробити висновок, що саме зв'язки різних факторів впливають на якісну характеристику розвитку, і забезпечують синергетичний ефект. [9]

Визначення, класифікація, аналіз та оцінка факторів впливу надає можливість підприємству структурувати проблеми, які виникають на шляху до стійкого розвитку та формувати механізм їх подолання, розробляти стратегію переходу до стійкого розвитку, безумовно, враховуючи можливі ризики, оскільки зовнішнє середовище надто швидко змінюється.

Висновки. Розуміння проблем та дослідження факторів впливу складають наукову основу формування напрямів трансформації підприємств та подальшої оцінки ефективності досягнень. Слід відмітити, що визначення проблем переходу до стійкого розвитку, ще не є його досягнення, тому що в цьому процесі особлива роль належить створенню та впровадженню у діяльність ефективну, адекватну сучасним

реаліям, систему менеджменту. Оскільки мова йде про глибокі перетворення у діяльності підприємства, то встає необхідність зміни психології господарювання та визнання особливого значення трудових ресурсів. Це дозволить керувати розвитком підприємства у напрямку відповідності потреб соціально-орієнтованої економіки та економіки сталого розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абалкин Л. В., Аксьонов В. В., Алтухов Ю. П. Нова парадигма сталого розвитку, комплексні дослідження проблем сталого розвитку. / Л. В. Абалкин, В. В. Аксьонов, Ю. П. Алтухов. – М: Академія, 2010. – 458 с.
2. Бичков О. О. Забезпечення стійкого розвитку підприємств в умовах нестабільного середовища дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ, 2012. Режим доступу: <http://mydisser.com/en/catalog/view/11522.html>
3. Василенко В. О. Системний менеджмент стійкого розвитку підприємств. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Дніпропетровськ 2006. Режим доступу: <http://www.allbest.ru/>
4. Васюк Н. В. Основи економічного розвитку підприємств машинобудування в сучасних умовах. Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/36846Osнови_ekonomichnogo_rozvitku/1.html
5. Міщенко С. П. Теоретичні засади стійкого розвитку підприємства / С.П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості: зб. Наук.-практ. ст. / Укр. держ. акад. залізнич. трансп.- Харків: Вид-во Укр ДАЗТ – 2011. - № 36- С. 168-171.
6. Телешевська С. М. Проблеми управління сталим розвитком у сучасних умовах на вітчизняних підприємствах. Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3056/1/Проблеми%20управління%20сталим%20розвитком%20у%20сучасних%20умовах%20на%20вітчизняних%20підприємствах.pdf>
7. Трофілова А. А. Оцінка ефективності інноваційного розвитку підприємства. / А. А. Трофілова. – М: Фінанси і статистика, 2005. – 340 с.

8. Чумак Л. Ф. Економічна стійкість підприємства: фактори та механізм управління. / Л. Ф. Чумак, О. Є. Богданова // Вісник економіки транспорту і промисловості: зб. Наук.-практ. ст. / Укр. держ. акад. залізнич. трансп.- Харків: Вид-во Укр ДАЗТ – 2015. - № 49- С. 165-169.

9. Шандова Н. В. Рушійні сили стійкого розвитку промислового підприємства / Н. В. Шандова // Економічні інновації. Вип. № 54, 2013. – С. 354-362. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72195/40-Shandova.pdf?sequence=1>

*Рецензент д.е.н., професор УПА Прохорова В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Сухорукова Т.Г.*

УДК 658:656.033

ЦІНОУТВОРЕННЯ НА АВТОТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ

*Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор,
Пешкова С.Р., магістр-менеджер (ХНАДУ)*

Мета транспортних компаній полягає в тому, щоб знайти правильну ціну для максимізації прибутку і попиту на свої послуги. Остаточна ціна за послугу залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів компанії. Внутрішні чинники є керованими та можуть бути змінені. Зовнішні фактори мають кілька більший вплив, оскільки не можуть контролюватися з боку підприємства, але будуть впливати на ціноутворюючі рішення. Таким чином, методологія дослідження вимагає міркування й розуміння контексту впливу зовнішніх факторів на ціни.

Ключові слова: ціноутворення, попит, зовнішні фактори, ринкове середовище, пропозиція, динаміка змін, типи ринку, економіко-математична модель.

ЦЕНООБРАЗОВАНИЕ НА АВТОТРАНСПОРТНЫЕ УСЛУГИ

*Шинкаренко В.Г., д.э.н., профессор,
Пешкова С.Р., магистр-менеджер (ХНАДУ)*

Цель транспортных компаний заключается в том, чтобы найти правильную цену для максимизации прибыли и спроса на свои услуги. Окончательная цена за услугу зависит от многих внутренних и внешних факторов компаний. Внутренние факторы управляемы и могут быть изменены. Внешние факторы имеют несколько большее воздействие, так как не могут контролироваться со стороны предприятия, но будут влиять на ценообразующие решения. Таким образом, методология исследования требует размышления и понимания контекста проблемы воздействия внешних факторов на цены.

Ключевые слова: ценообразование, спрос, внешние факторы, рыночная среда, предложение, динамика изменений, типы рынка, экономика-математическая модель.

PRICE FORMATION OF MOTOR-TRANSPORT SERVICES

*Shynkarenko V. G., Dr. Econ. Sc, professor,
Pieshkova S. R., Manager-economist (KNAHU)*

The goal of the transport companies is to find the correct price to maximize the profits and the demand for their services. The final price for a service is affected by many internal and external